Moldova **Buletin informativ de monitorizare** Octombrie 2023

Context și metodologie: În iulie 2023, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) în Moldova a început monitorizarea măsurilor de protecție ca parte a unui proiect finanțat de oficiul Uniunii Europene pentru protecție civilă și ajutor umanitar. OHCHR se concentrează pe identificarea sistematică a celor care sunt mai expuși riscului de preocupări legate de protecție și de încălcări ale drepturilor omului. Metodologia OHCHR constă în interviuri individuale cu refugiații din Ucraina și membrii comunității gazdă. Respondenții sunt contactați prin intermediul ONG-urilor internaționale și naționale și a OSC-urilor locale care lucrează cu cele mai vulnerabile grupuri de pe ambele maluri ale Nistrului. Pentru a asigura o acoperire geografică largă, în fiecare lună se efectuează interviuri în regiunile de nord, centru și sud ale Republicii Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană. Deoarece distribuția localităților se schimbă de la o lună la alta, ar putea să nu fie întotdeauna posibilă compararea datelor între diferite runde de colectare a datelor. Analiza prezentată în Buletinul informativ se referă la respondenții din această lună și, prin urmare, datele ar putea să nu fie întotdeauna reprezentative pentru populația de refugiați în ansamblu. În plus, datele reflectă auto-raportarea de către respondenți. OHCHR analizează datele ținând cont de cadrul legal existent și de informațiile contextuale.

PROFILUL RESPONDENȚILOR

În octombrie 2023, **OHCHR a intervievat 171 de refugiați din Ucraina** (75% femei; 25% bărbați). 167 dintre aceștia erau cetățeni ucraineni, iar 4 respondenți erau resortisanți ai unor țări terțe (toți turci). Respondenții erau localizați în diferite regiuni din nordul, sudul și centrul Republicii Moldova, inclusiv regiunea transnistreană, după cum se indică în harta de mai jos. Cele mai mari grupe de vârstă în rândul refugiaților intervievați au fost cele cu vârste cuprinse între 30 și 49 de ani, reprezentând 45% dintre respondenți. Respondenții din regiunea transnistreană au declarat că motivele principale pentru care au ales să rămână acolo au fost prezența familiei și a prietenilor și apropierea acesteia de Ucraina. Analiza relevă faptul că refugiații intervievați, atât din dreapta, cât și din stânga Nistrului, locuiesc predominant gratuit cu rudele sau prietenii apropiați, ceea ce evidențiază importanța rețelelor familiale sau sociale, în timp ce mai puțin de o treime dintre respondenți optează pentru locuințe închiriate independent. Mai mult, peste jumătate dintre refugiații ucraineni intervievați în Moldova au sosit cu copii, iar 27% au venit singuri, indiferent de locația lor în Moldova. A fost observată o corelație între etnie și locul de trai: respondenții care s-au identificat de etnie rusă locuiesc predominant în regiunea transnistreană, bulgarii – în Taraclia și UTA Găgăuzia, romii – în Drochia și toți etnicii turci intervievați din Chișinău.

Distribuția respondenților pe grupe de vârstă și sexe

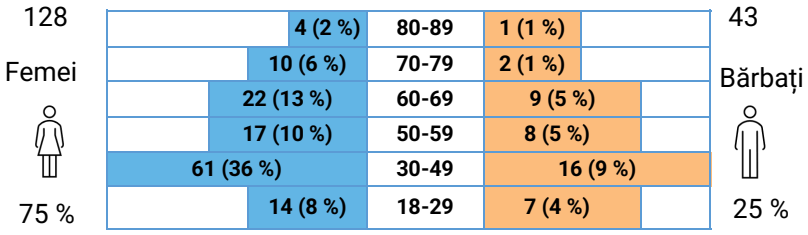

Distribuția respondenților pe regiuni

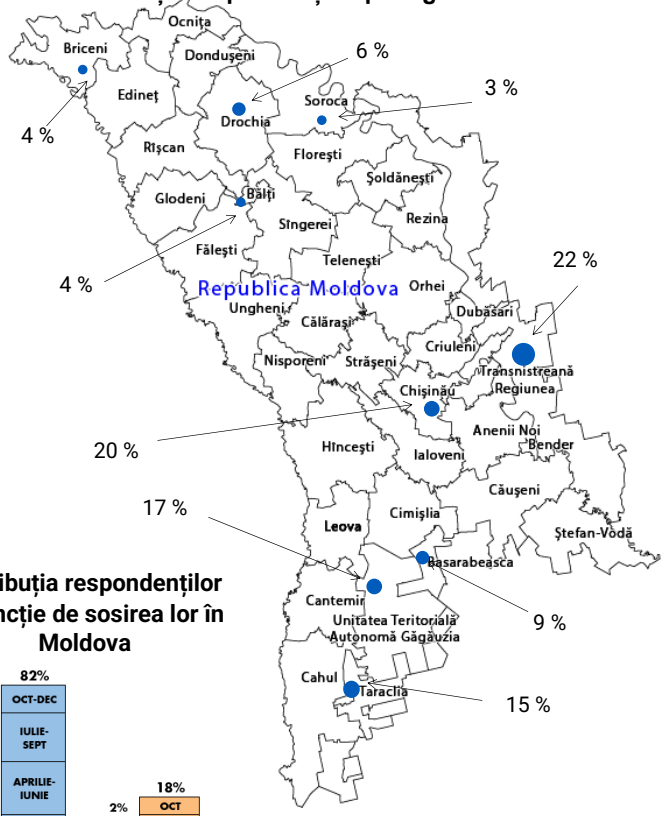

Distribuția respondenților în funcție de tipuri de cazare

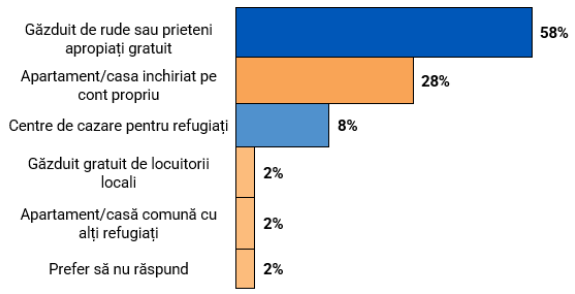

Distribuția respondenților în funcție de sosirea lor în Moldova

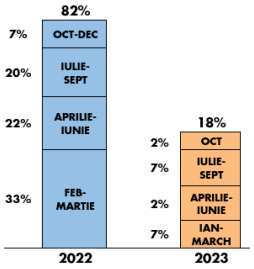

Distribuția respondenților în funcție de autoidentificarea etnică

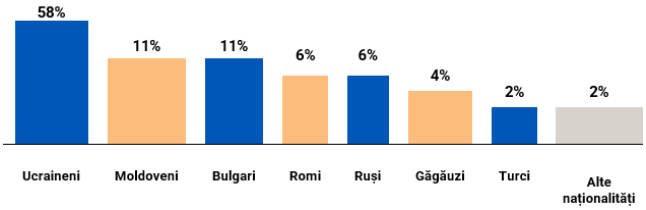

IDENTIFICAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Instrumentul de monitorizare a protecției a inclus setul de întrebări privind funcționarea ale Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități (Washington Group Short Set on Functioning), care caută informații despre dificultățile pe care o persoană le poate avea în efectuarea funcțiilor de bază. Instrumentul constă dintr-o întrebare pentru fiecare domeniu funcțional: deficiențe vizuale, auditive, de mobilitate, cognitive, de auto-îngrijire și de comunicare (expresive și receptive). În analiză este aplicat criteriul că o persoană este considerată a avea o dizabilitate dacă răspunde „cu multă dificultate" sau „nu pot deloc" la oricare dintre domeniile funcționale.

11% (18 persoane) dintre refugiații intervievați au semnalat numeroase dificultăți sau imposibilitatea de a efectua acțiuni într-un domeniu funcțional (15 persoane) **sau în mai multe domenii funcționale** (3 persoane).

Procentul respondenților cu dificultăți pe domenii

2 % Vizuale	1 % Auditive	8 % De mobilitate	2 % Cognitive*	1 % De autoîngrijire	0 % De comunicare

* În setul de întrebări Washington Group Short Set of Questions, domeniul cognitiv include doar funcțiile de memorare și

Scăderea numărului de persoane cu dizabilități intervievate în această lună, după cum a observat OHCHR, se datorează în primul rând provocărilor asociate cu desfășurarea interviurilor în aer liber pe vreme rece, dar și schimbărilor din ONG-urile care reprezintă un punct de intrare pentru monitorizare.

Distribuția respondenților cu dizabilități pe grupe de vârstă

16 Femei — 13 %

2 Bărbați — 5 %

Femei		Vârstă	Bărbați	
1 (25 %)	3 (75 %)	80-89	1 (100 %)	
4 (40 %)	6 (60%)	70-79	2 (100 %)	
16 (73 %)	6 (27 %)	60-69	1 (11 %)	8 (89 %)
17 (100 %)		50-59	1 (12 %)	7 (88 %)
60 (98 %)	1 (2 %)	30-49	16 (100 %)	
14 (100 %)		18-29	7 (100 %)	

FĂRĂ DISCABILITATE
CU DISCABILITATE

Distribuția respondenților cu dizabilități pe regiuni

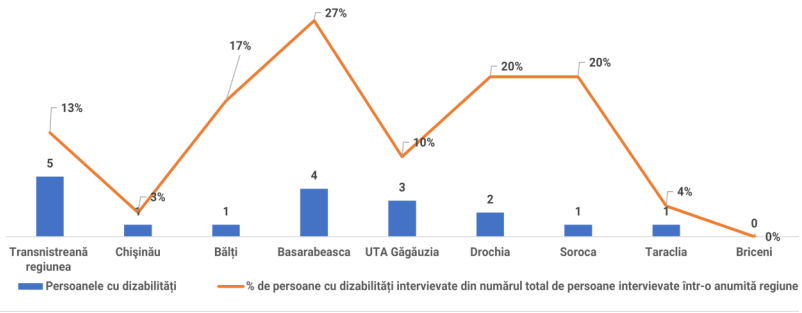

⇒ Grupele de vârstă 60-69 și 70-79 de ani prezintă cea mai mare prevalență a refugiaților cu dizabilități intervievați, care se confruntă în principal cu dificultăți legate de mobilitate.

⇒ Datele relevă o rată mai mare a dizabilității în rândul femeilor refugiate intervievate comparativ cu bărbații, însă este important de menționat că luna aceasta OHCHR a ajuns la un număr mai mic de persoane cu dizabilități.

⇒ Nu s-a găsit nicio corelație între etnie și dizabilitate.

EXPERIENȚĂ DE ANXIETATE ȘI DEPRESIE

Instrumentul de monitorizare a protecției a inclus setul extins de întrebări ale Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități, concentrându-se asupra **domeniului afectiv** al funcționării, care implică funcții emoționale, cum ar fi sentimentele de depresie și anxietate. Datele indică faptul că **53% dintre respondenți se confruntă cu sentimente de anxietate, îngrijorare și nervozitate**, iar **19% se simt deprimați** zilnic sau săptămânal. 46% dintre refugiații intervievați au semnalat sentimente de anxietate de o intensitate ridicată, în timp ce 61% au exprimat o intensitate similară în ceea ce privește depresia. **Aceste sentimente au fost semnalate mai mult în rândul refugiaților cu dizabilități funcționale (83% au semnalat că au anxietate și 39% s-au simțit deprimați). A fost găsită o corelație între sex și anxietate și dizabilitate,** femeile confruntându-se cu depresie de 4,8 ori mai frecvent decât bărbații. Anxietatea și depresia sunt predominante în rândul persoanelor cu vârsta de 60 de ani și mai mult, ceea ce sugerează o nevoie de sprijin psihosocial pentru refugiații vârstnici. Comparând malul stâng și malul drept al Nistrului, refugiații intervievați de pe malul stâng au semnalat mai frecvent că se confruntă cu anxietate și depresie.

Anxietatea, nervozitatea și depresia pe grupe de vârstă

	18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
% din totalul respondenților pe grupe de vârstă care au raportat **ANXIETATE**	24%	51%	64%	71%	50%	40%
% din totalul respondenților pe grupe de vârstă care au raportat **DEPRESIE**	10%	19%	20%	29%	17%	0%

26 % Afectiv

Datele arată că **26 %** dintre refugiații intervievați din Ucraina au **dificultăți în ceea ce privește domeniul afectiv**.

SERVICII MEDICALE: ACCES ȘI BARIERE

45% dintre respondenți (77 de persoane din 171, inclusiv 58 femei și 19 bărbați) **au semnalat că suferă de afecțiuni medicale grave**. Aceste afecțiuni includ o varietate de boli cronice și netransmisibile, cu accent pe diferite sisteme ale corpului, cum ar fi sistemul cardiovascular, vizual, muscular și osos, genital, nervos și tractul gastrointestinal. Afecțiunile medicale severe sunt predominante în rândul refugiaților cu dizabilități, afectând **16 din cei 18 intervievați**. Femeile și bărbații au semnalat rate comparabile de probleme de sănătate, indiferent de locul lor de reședință. Afecțiunile medicale grave sunt predominante în rândul a **81% dintre respondenții cu vârsta de 60 de ani și mai mult.**

Distribuția pe vârste a persoanelor intervievate cu afecțiuni medicale

	18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
# de respondenți care au semnalat că au probleme medicale grave	3	25	15	21	9	4
% din totalul respondenților pe grupe de vârstă	14%	32%	60%	68%	75%	80%

16% (12 persoane) dintre refugiații care au indicat că suferă de afecțiuni medicale grave au semnalat, de asemenea, că se confruntă cu dificultăți în accesarea serviciilor medicale în Moldova.

Datele indică faptul că majoritatea respondenților (77) cu afecțiuni medicale grave nu s-au confruntat cu dificultăți în accesarea serviciilor medicale. Din 12 respondenți, 11 au întâmpinat obstacole atunci când au solicitat servicii de asistență medicală secundară, 8 au întâmpinat dificultăți în accesarea serviciilor de asistență medicală primară, iar 2 s-au confruntat cu dificultăți în obținerea asistenței medicale de urgență. Provocarea principală evidențiată de respondenți este costul asistenței medicale, predominant al asistenței medicale secundare. Alte provocări includ calitatea proastă a asistenței medicale, indisponibilitatea instituțiilor sau serviciilor medicale, refuzul de a oferi asistență medicală și timpii de așteptare lungi.

*Această întrebare permite variante multiple de răspuns.

Dintre cei 18 refugiați care se confruntă cu provocări într-un domeniu funcțional sau mai multe, **4** (sau 22%) au **un certificat de dizabilitate eliberat în Ucraina**. Toate cele patru persoane au semnalat că suferă de o afecțiune medicală severă, dar niciuna dintre ele nu a indicat că se confruntă cu dificultăți în obținerea asistenței medicale în Moldova.

Datele conturează modele diferite de furnizare a asistenței medicale pe malul drept și cel stâng al râului Nistru. Procentul refugiaților intervievați care se bazează pe sistemul medical public pare mai mare pe malul drept comparativ cu malul stâng. În ceea ce privește sprijinul extern, respondenții de pe malul drept demonstrează o dependență mai mare de ONU, ONG-uri și voluntari în comparație cu cei care locuiesc pe malul stâng. De asemenea, distribuirea ajutorului umanitar nu este egală între cele două maluri ale Nistrului. 13% dintre respondenții de pe malul stâng au indicat că au nevoie de asistență medicală, dar nu o primesc, spre deosebire de 8% dintre respondenții de pe malul drept.

Acordarea asistenței medicale în funcție de sursă și loc de reședință

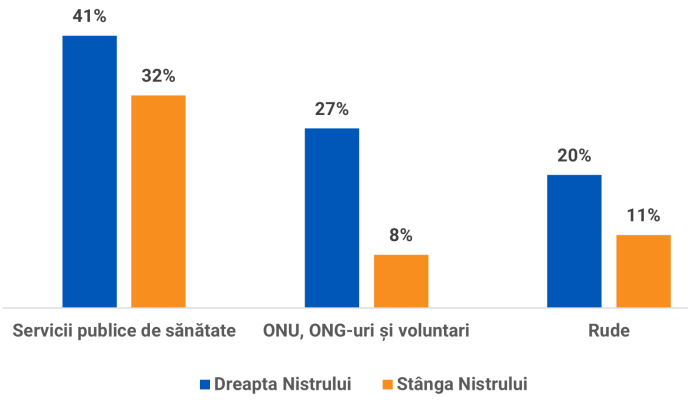

Din 171 de refugiați din Ucraina intervievați în Moldova, **43% (73 de persoane) s-au înregistrat la un medic de familie.** Această înregistrare este disproporționat mai mare pe malul drept al Nistrului (41%) comparativ cu malul stâng (8%). Dintre cei care s-au înregistrat la un medic de familie, majoritatea (55 de persoane) au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară, în timp ce restul de 18 nu au acest statut legal. Înregistrarea lor poate fi atribuită faptului că au un alt statut legal în Moldova sau că sunt înregistrați în clinici private. Interesant este că 13% dintre respondenți încă se bazează pe legăturile lor cu medicii de familie din Ucraina și nu s-au înregistrat în Moldova. În plus, ar fi de remarcat faptul că jumătate dintre persoanele cu document de identitate al beneficiarului de protecție temporară nu s-au înregistrat la un medic de familie.

NEVOI URGENTE ȘI ACCES LA INFORMAȚII

Asistența medicală, inclusiv medicamentele, diagnosticele și dispozitivele medicale reprezintă cele mai urgente nevoi pentru refugiații intervievați (inclusiv pentru cei cu afecțiuni medicale grave și cei cu dizabilități). Aceste nevoi sunt deosebit de ridicate în rândul persoanelor cu dizabilități. Majoritatea respondenților au exprimat nevoia de a avea acces la asistență medicală primară, urmați de asistența medicală secundară, iar câțiva respondenți au menționat nevoia de asistență medicală de urgență. Informarea cu privire la modalitatea de accesare a asistenței medicale în diferite regiuni ale Moldovei rămâne a fi o întrebare acută.

A doua nevoie după urgență sunt **produsele alimentare.** Respondenții au menționat nevoia de carne, fructe și legume proaspete.

A treia cea mai urgentă nevoie sunt produsele nealimentare, inclusiv îmbrăcămintea de iarnă pentru adulți și copii, lenjerie de pat, produse de igienă.

Asistența în numerar, împreună cu informațiile privind motivele întârzierii plăților, este încă o nevoie deschisă pentru majoritatea respondenților de pe ambele maluri ale Nistrului.

În ceea ce privește nevoia urgentă de informare, respondenții au susținut că sunt în căutare de informații despre **oportunități de angajare, statutul lor legal în Moldova, cum să acceseze consilierea psihologică și cum să reînnoiască documentele pierdute sau expirate.**

- 74 %
- 52 %
- 30 %

În timpul interviurilor, refugiații din Ucraina au fost întrebați despre sursele lor preferate pentru a primi informații. 74% dintre respondenți, indiferent de gen, vârstă sau locație, preferă telefoanele ca sursă primară. În plus, 52% dintre refugiații intervievați optează pentru rețele sociale ca canal de informare preferat, 30% dintre respondenți menționând familia și prietenii ca a treia sursă preferată. Site-urile organizațiilor au fost menționate de 7% dintre respondenți. Primirea informațiilor în persoană sau prin intermediul site-urilor guvernamentale au fost selectate doar de câte 1% dintre respondenți, prin urmare, aceste canale sunt cel mai puțin preferate în rândul refugiaților din Ucraina.

ACCESUL LA LOCURI DE MUNCĂ

87% (149 din 171 de persoane) dintre refugiații intervievați din Ucraina nu sunt în prezent angajați în Moldova. Din cei 13% dintre respondenții care lucrează în prezent în Moldova, 5% au un loc de muncă formal și 8% unul informal. Nu au apărut variații între refugiații care locuiesc pe malul drept și stâng al Nistrului, 13% dintre locuitorii de pe ambele maluri muncind activ în Moldova.

Dintre cei 149 de respondenți care nu sunt angajați în prezent în Moldova, doar 20 (13%) caută în mod activ un loc de muncă, în timp ce 11 respondenți (6%) sunt implicați în munca online pentru o altă țară.

Principalele motive care au stat la baza deciziei refugiaților de a nu căuta un loc de muncă în Moldova:

⇒ **Îmbătrânirea, dizabilități și problemele de sănătate:** un număr semnificativ de respondenți, în special pensionarii (37%), au menționat vârsta ca factor care le limitează capacitatea de muncă. Unii respondenți au indicat dizabilitatea (12) sau probleme de sănătate (5) ca obstacole în căutarea unui loc de muncă.

⇒ **Responsabilități de familie și de îngrijire:** persoanele au menționat că responsabilități precum îngrijirea rudelor bolnave (5), șederea cu copiii (10) și îngrijirea gazdelor cu care locuiesc (2) au impact asupra participării lor la piața de muncă.

⇒ **Locația, disponibilitatea locurilor de muncă și barierele lingvistice:** 4% dintre respondenți au menționat lipsa oportunităților de angajare în locul lor actual de reședință, provocări precum un drum lung până la locul de muncă. Unii respondenți au subliniat necesitatea de a învăța limba română înainte de a căuta un loc de muncă.

⇒ **Constrângeri juridice (documente transnistrene):** Au fost semnalate provocări de angajare care ar fi cauzate de practici discriminatorii sau cerințe specifice pentru înregistrarea în regiunea transnistreană.

Diversitatea în situația ocupării forței de muncă pe regiuni

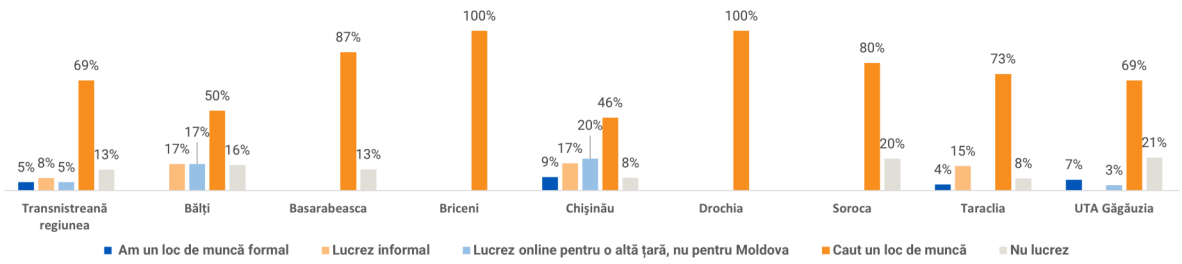

Graficul ilustrează faptul că regiunile cu cea mai mare rată de angajare a refugiaților sunt regiunea transnistreană, Chișinău, Taraclia și Găgăuzia.

PROTECȚIA TEMPORARĂ

Majoritatea respondenților (71%, 121 din 171) au solicitat protecție temporară în Republica Moldova. Există o ușoară diferență (13%) în ceea ce privește ratele de solicitare a protecției temporare pe malul drept (72%) și pe malul stâng (66%) al râului Nistru. Acest lucru sugerează o schimbare în ceea ce privește solicitarea protecției personale în rândul refugiaților din Ucraina în funcție de locația lor în Moldova comparativ cu lunile anterioare: mai mulți respondenți de pe malul stâng inițiază acum cereri de protecție temporară. Acest lucru ar putea fi parțial explicat prin organizarea de târguri speciale de înregistrare, facilitate de partenerii umanitari, la care se oferă suport pentru înregistrarea online.
93% dintre solicitanții intervievați (112 din 121) au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară. Restul de **9 persoane au completat cu succes formularul de înregistrare online** și își așteaptă în prezent programările la Biroul IGM. Niciun solicitant nu a semnalat dificultăți legate de procesul de depunere a cererilor.
81 dintre refugiații intervievați din Ucraina (29% din totalul intervievați) nu au solicitat protecție temporară. 40% dintre aceștia intenționează să depună cereri în viitor, 38% nu intenționează să depună cererea, iar 22% rămân nesiguri cu privire la solicitarea protecției temporare în Moldova. Datele nu sugerează nicio corelație specifică între sexul, vârsta sau etnia respondenților și intențiile lor de a solicita protecție temporară. Principalul motiv menționat de respondenții care intenționează să o solicite este că protecția temporară nu a fost o prioritate pentru ei anterior. Între timp, 10 refugiați intervievați din Ucraina care nu intenționează să solicite protecție temporară au menționat că au solicitat deja sau au primit un alt tip de reședință, toți locuind pe malul drept al Nistrului.

Diferențe în protecția temporară pe cele două maluri ale Nistrului

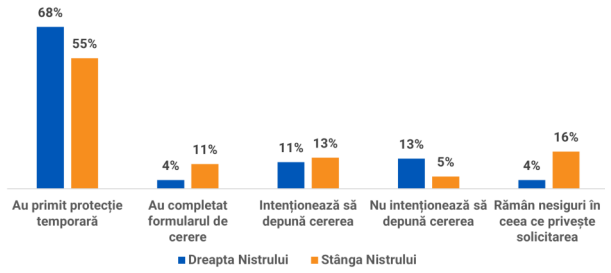

Graficul evidențiază o ușoară disparitate în numărul refugiaților ucraineni intervievați care au solicitat protecție temporară în baza reședinței lor în Moldova. În special, respondenții care locuiesc pe malul stâng și care nu au solicitat-o încă au mai multe intenții sau gânduri cu privire la procesul de depunere a cererilor respective.

EDUCAȚIE

Dintre respondenții care au copii sau nepoți de vârstă școlară (61 din 171 de persoane), **36% au declarat că copiii lor au fost înscriși în școlile din Moldova în primul lor an de aflare în Moldova.**
Școlarizarea **a crescut în al doilea an în Moldova**, când **43% dintre respondenții cu copii de vârstă școlară și-au înscris copiii la școală**. Nu a fost observată nicio disparitate în ratele de înscriere între cele două maluri ale Nistrului, în timp ce rata de înscriere pe malul drept a crescut comparativ cu lunile precedente. Această creștere poate fi explicată prin intrarea în vigoare a statutului legal de protecție temporară și a dreptului conex la educație pentru copii.
Majoritatea școlilor desfășoară activități de predare în limba rusă, pe ambele maluri ale Nistrului, câteva oferind învățământ în limba română pe malul drept și ucraineană pe malul stâng.
Motivul principal pentru care copiii nu au fost înscriși în școlile din Moldova atât în primul, cât și în al doilea an, a fost **preferința pentru învățarea online sau la distanță folosind programul școlar ucrainean – pentru aceasta s-au pronunțat 86% dintre respondenți.**

Distribuția pe regiuni a respondenților cu copii de vârstă școlară și procesul

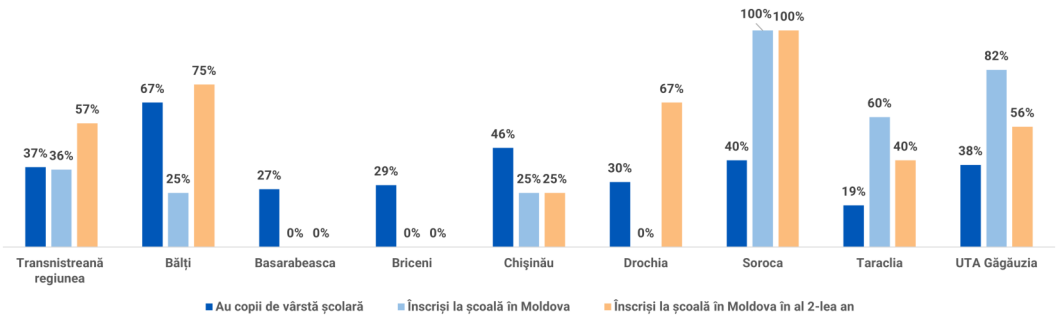

Graficul ilustrează diferite tendințe de înscriere în diferite regiuni ale Moldovei. Acesta sugerează că pe parcursul celui de-al doilea an de studii, ratele de înscriere au crescut în regiunea transnistreană, Bălți și Drochia, în timp ce în Taraclia și UTA Găgăuzia ratele au scăzut. OHCHR nu a identificat motive specifice pentru acest lucru.

INTENŢIILE

Dintre refugiații din Ucraina intervievați, **74% își exprimă intenția de a se întoarce în Ucraina în viitor**, în timp ce 8% nu doresc să se întoarcă, iar alți 18% rămân nesiguri cu privire la intențiile lor viitoare.
97 de refugiați, predominant femei, au vizitat ocazional sau frecvent Ucraina din motive personale, inclusiv obținerea de medicamente sau consultații medicale cu specialiști. Dintre aceștia, 64% au obținut statutul de protecție temporară în Republica Moldova.

COMUNITĂȚI GAZDĂ

OHCHR a început să intervieveze membrii comunităților gazdă din Moldova pentru a evalua dacă și cum diferite sfere ale vieții lor, inclusiv educația, ocuparea forței de muncă, asistența medicală și coeziunea socială, au fost afectate de sosirea refugiaților din Ucraina. Prin termenul „comunități gazdă", OHCHR se referă atât la cetățenii moldoveni, cât și la cei care găzduiesc în casele lor refugiați din Ucraina.

În octombrie 2023, **OHCHR a intervievat 100 de membri ai comunităților gazdă**, și anume 62 de femei și 38 de bărbați, reprezentând diferite regiuni ale țării. Printre aceștia, 27% au fost din regiunea de sud (Basarabeasca, Taraclia, UTA Găgăuzia), 31% din regiunea de nord (Soroca, Briceni, Bălți), 14% din Chișinău și 28% din regiunea transnistreană. Cele mai reprezentative grupe de vârstă au fost 30-49 și 60-69 de ani. Persoanele care s-au identificat ca ruși după etnie au fost concentrate în primul rând în regiunea transnistreană, iar cele de etnie bulgară și găgăuză s-au aflat mai mult în sudul țării. În Chișinău, locuitorii s-au identificat predominant ca fiind moldoveni, în timp ce la nord, un număr semnificativ de respondenți s-au considerat în egală măsură ucraineni și moldoveni.

Distribuția respondenților pe regiuni

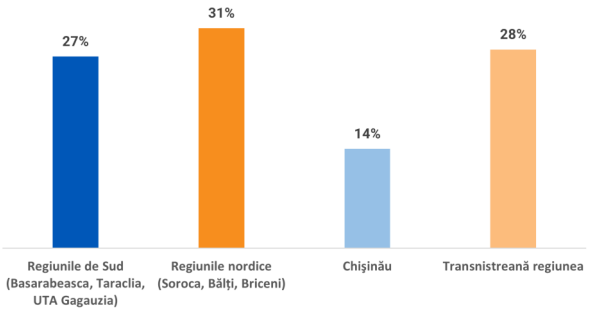

Experiență locală de găzduire

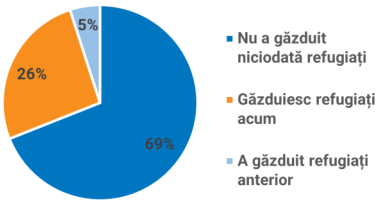

Din 31 de respondenți cu experiență în găzduire, 22 și-au găzduit rudele gratuit, alții au găzduit persoane care nu le sunt rude. 23 din 31 au menționat că au primit diferite tipuri de ajutor umanitar sau sprijin pentru găzduirea refugiaților, inclusiv asistență în numerar, truse alimentare, compensații pentru gaz etc.

EDUCAȚIE

Dintre respondenții locali, **42% au copii sau nepoți de vârstă școlară,** predominant în sudul și nordul țării. Percepțiile comunităților gazdă cu privire la schimbările în educație datorate sosirii refugiaților din Ucraina reflectă perspective diverse. În timp ce câteva persoane se simt maltratate de personalul școlii, majoritatea consideră că situația generală nu s-a înrăutățit și nu s-a schimbat. În timp ce unii au recunoscut un volum crescut de muncă pentru personalul școlar, alții consideră că sosirea copiilor refugiați a avut un impact minim asupra sistemului educațional. Mulți respondenți indică o lipsă de conștientizare a prezenței copiilor refugiați în școală sau lipsa de interacțiune cu familiile de refugiați.

LOC DE MUNCA

Răspunsurile la întrebarea privind schimbările percepute în sfera muncii din cauza sosirii refugiaților din Ucraina dezvăluie o gamă largă de perspective. În timp ce un număr semnificativ de respondenți (88%) au declarat că nu observă nicio schimbare perceptibilă, câțiva au exprimat incertitudine (3%) sau au optat să nu răspundă (1%). Opiniile pozitive au fost oferite doar de femei (3%) și **au subliniat introducerea de noi specialiști pe piața muncii din comunitatea refugiaților, creând o concurență sănătoasă și oferind consumatorilor posibilitatea de a alege.** În schimb, observațiile negative, furnizate în egală măsură atât de bărbați, cât și de femei (5%), s-au axat pe **preocupările legate de privarea de locuri de muncă, reducerea prețurilor pe piața muncii și nemulțumirea** față de toate eforturile legate de refugiați și angajarea lor, în timp ce mulți localnici sunt șomeri și cu greu își găsesc un loc de muncă.

SERVICII MEDICALE

Evaluarea calității asistenței medicale în Moldova reflectă o perspectivă nuanțată, 70% considerând-o medie. Preocupările includ disparități în disponibilitatea specialiștilor în clinicile private, costuri ridicate de asistență medicală și ineficiențe în instituțiile medicale de stat. Provocări precum lipsa specialiștilor, rânduri lungi și necesitatea ca locuitorii din alte regiuni să caute asistență în Chișinău subliniază și mai mult problemele existente. Ar fi de remarcat că **63% dintre respondenții din comunitățile gazdă nu văd nicio schimbare în ceea ce privește asistența medicală după sosirea refugiaților.**

Pe malul drept al Nistrului, 21% dintre bărbați și femei își exprimă îngrijorare din punct de vedere economic, invocând costurile ridicate ale asistenței medicale, în timp ce 39% menționează perioade lungi de așteptare. În plus, 40% dintre localnicii intervievați au semnalat o creștere a volumului de muncă pentru medici din cauza refugiaților din Ucraina, iar 29% consideră că refugiații plătesc pentru tratament medical. În stânga Nistrului, 27% dintre femei și bărbați recunosc costurile ridicate ale asistenței medicale, dar semnalează cu optimism faptul găsirii unui loc de muncă (13%). Cu toate acestea, 36% consideră calitatea asistenței medicale mai scăzută decât în Chișinău.

COEZIUNEA SOCIALĂ: COMUNITĂȚILE GAZDĂ ȘI REFUGIAȚII

Monitorizarea OHCHR include o componentă care vizează evaluarea nivelului de coeziune socială între refugiați din Ucraina și populația locală, prin percepția pe care ambele grupuri o au asupra interacțiunilor și relațiilor dintre ele. În general, activitățile care vizează promovarea integrării refugiaților în comunitățile gazdă și a coeziunii sociale între cele două grupuri continuă să fie relevante.

Percepțiile respondenților asupra calității relațiilor dintre refugiații din Ucraina și localnici

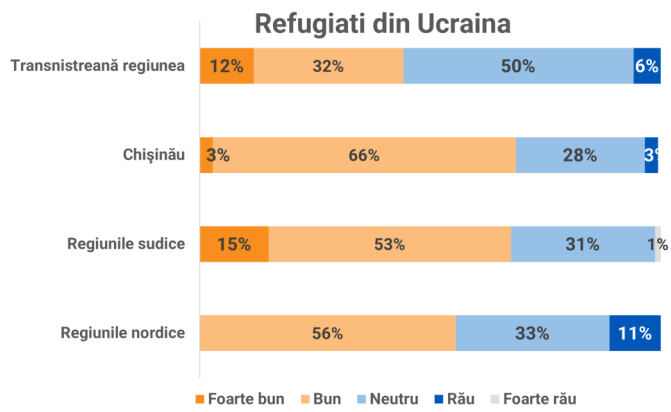

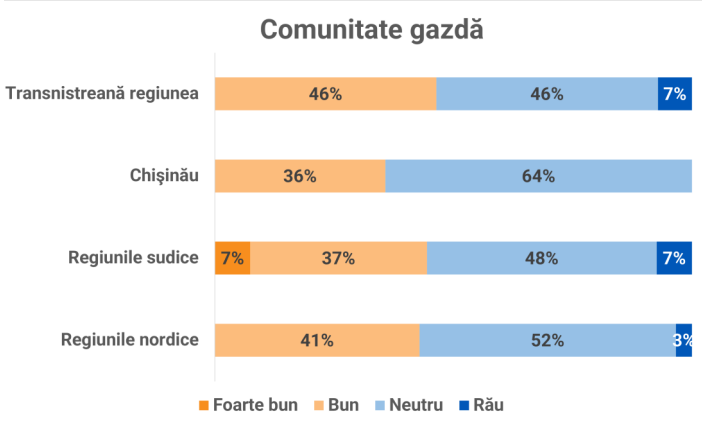

PERCEPȚIA REFUGIAȚILOR DIN UCRAINA ASUPRA CALITĂȚII RELAȚIEI DINTRE REFUGIAȚI ȘI MOLDOVENI

Regiunile nordice:

Regiunea prezintă experiențe diverse de interacțiuni între refugiați și localnici, de la cele pozitive la tensiunile latente sau nemulțumire deschisă. Refugiații au percepții mixte, iar unii dintre ei au simțit ostilitate și reproșuri pentru statutul lor de beneficiari ai ajutorului umanitar.

⇒ ***„Localnicii ne tolerează, deși se simt jigniți pentru că ne ajută, dar nu primesc asistență din partea guvernului".***

Femeie, 43 de ani, Briceni

Regiunile sudice:

În cea mai mare parte au fost înregistrate interacțiuni pozitive și exemple de integrare a refugiaților în comunități. În câteva cazuri, refugiații s-au simțit percepuți negativ din cauza presupusului tratament preferențial din partea actorilor umanitari.

⇒ ***„Localnicii pot fi nemulțumiți de prezența noastră aici, dar nu spun nimic".***

Femeie, 76 de ani, Taraclia

Chișinău:

Aspectele pozitive includ mențiuni despre o atitudine primitoare și oferte de sprijin din partea localnicilor, în timp ce provocările includ reproșuri ocazionale și expresii de nemulțumire din partea moldovenilor, potențial motivate de opinii politice diferite.

⇒ ***„Localnicii spun că noi am venit în număr mare, dar eu împart ajutorul umanitar cu localnicii care au nevoie".***

Femeie, 41 de ani, Chișinău

Regiunea transnistreană:

Aspectele pozitive includ experiențe de coexistență armonioasă, asistență și relații bune cu localnicii. Cu toate acestea, provocările persistă, inclusiv conflictele cu gazdele sau vecinii și cazurile în care localnicii își exprimă lipsa de respect față de refugiați.

⇒ ***„Încercăm să fim liniștiți, să nu ascultăm muzică tare, să nu bem, încercăm să fim mai puțin vizibili pentru localnici".***

Femeie, 40 de ani, regiunea transnistreană

PERCEPȚIA MOLDOVENILOR ASUPRA CALITĂȚII RELAȚIEI DINTRE REFUGIAȚII DIN UCRAINA ȘI MOLDOVENI

Regiunile nordice:

În pofida unui sentiment predominant pozitiv, apar îngrijorări cu privire la prioritizarea refugiaților față de localnici și dorința unei integrări mai bune.

⇒ ***„Prietenoși, dar în inimile noastre ne doare că refugiații sunt mai importanți decât noi. Refugiații sunt ajutați cu asistență medicală gratuit, iar moldovenii trebuie să plătească".***

Femeie, 53 de ani, Briceni

⇒ ***„Cred că va fi mai bine atât pentru ei, cât și pentru noi dacă războiul se termină și ei pleacă. Ei sunt străini pentru noi".***

Femeie, 70 de ani, Bălți

Regiunile sudice:

Percepții mixte, cu experiențe pozitive și negative.

⇒ ***„Inițial relațiile dintre refugiați și localnici au fost bune, dar acum refugiații i-au întors pe localnici împotriva lor prin comportamentul lor".***

Bărbat, 71 de ani, Taraclia

Chișinău:

Interacțiuni general pozitive, dar preocupări legate de comportamentul refugiaților și reticența de a-i considera refugiați.

⇒ ***„Cred că localnicii sunt foarte amabili, dar refugiații sunt aroganți și nerecunoscători, nu vor să muncească, pensionarii noștri o duc mai rău decât ei o duc aici".***

Bărbat, 37 de ani, Chișinău

Regiunea transnistreană:

Unii și-au exprimat frustrarea față de beneficiile percepute ca nedrepte, condițiile de viață contrastante și convingerea că refugiații ar trebui să-și rezolve problemele, în timp ce alții observă un comportament îmbunătățit în timp, subliniază asemănările culturale și își exprimă disponibilitatea de a ajuta.

⇒ ***„Ei nu lucrează, suntem cel mai indignați de acest lucru, și primesc ajutoare de 150 de euro. Pensia mea este de 80 de euro, eu trăiesc mai rău decât refugiații, de ce ei au totul, dar nimic pentru noi?***

Femeie, 62 de ani, regiunea transnistreană

DISCRIMINARE / ATITUDINE NEGATIVĂ PE BAZA CRITERIILOR DE PROTECȚIE

STATUTUL DE REFUGIAT

20% dintre refugiații intervievați au indicat că s-au confruntat cu atitudini negative din cauza statutului lor de refugiat.

⇒ Refugiații din Ucraina intervievați în regiunea de nord a Moldovei au semnalat că se confruntă cu atitudine negativă într-o proporție mai mare (33%) comparativ cu cei care locuiesc în alte regiuni, inclusiv Chișinău (17%), regiunea de sud (16%) și regiunea transnistreană (8%). Este interesant de observat că nivelul mai mic de atitudine negativă semnalată este în regiunea transnistreană.

⇒ S-a observat o disparitate din perspectiva de gen în percepția negativă a refugiaților din Ucraina, bărbații exprimând un nivel mai scăzut (9%) comparativ cu femeile (19%).

⇒ Datele sugerează că cazurile de ostilitate publică, inclusiv abuzul verbal, strigătele și conflictele, în special în regiunile de nord și de sud, contribuie la un mediu dificil pentru refugiați, în timp ce discursul de ură, atitudinile negative din partea oficialilor și reproșul pentru primirea de asistență din partea localnicilor favorizează o atmosferă de tensiune și resentimente.

„Există conflicte la nivel de zi cu zi, toată lumea de aici este deja obosită de noi [refugiații din Ucraina]”.
Femeie, 36 de ani, Chisinau

„Un voluntar al primăriei a pus la îndoială fără respect prezența noastră, îndemnându-ne să mergem acasă, negând existența războiului și răspândind zvonuri despre refugiați”.
Femeie, 55 de ani, Soroca

MONITORIZAREA REȚELELOR SOCIALE

„Chiar dacă acești bani sunt de la ONU, de ce sunt cheltuiți pentru refugiați și nu pentru cei fără adăpost [moldoveni]?”

„Nici noi nu avem suficiente locuri de muncă. Eu sunt împotriva ca ei să fie angajați”

„Nu vrem refugiați [din alte țări], deja am obosit de ucraineni”.

„Ucrainenii au venit cu mașini scumpe, au închiriat apartamente scumpe, de ce ar trebui să lucreze cu noi?”

Principalele constatări ale monitorizării rețelelor sociale (Viber, TikTok, Telegram, Facebook) legate de refugiații din Ucraina în octombrie 2023 au vizat:

Impactul economic:

⇒ Resentimentele față de refugiați, percepuți că ar influența prețurile la locuințe;

⇒ Comentarii negative care leagă refugiații din Ucraina de lipsa locurilor de muncă și de salariile mari;

⇒ Refuzul băncii de a presta servicii pe baza naționalității, indicând tratament inegal.

Sprijin guvernamental:

⇒ Critica alocării de către guvern a resurselor pentru ajutorarea refugiaților;

⇒ Chemări la acordarea de prioritate cetățenilor față de refugiații din Ucraina în asistență financiară;

⇒ Frustrarea publică exprimată cu privire la afluxul anterior de refugiați și reacția guvernului.

Integrare socială:

⇒ Evidențierea disparităților socio-economice, nemulțumirea localnicilor dezvăluie frustrarea în rândul pensionarilor, care critică utilizarea asistenței pentru refugiați, percepută a fi abuzivă, semnalând cazuri de achiziționare a articolelor neesențiale și punând sub semnul întrebării echitatea distribuției ajutorului în comparație cu salariile locale.

Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului este recunoscător pentru sprijinul în facilitarea interviurilor către OSORC, Asociația „MOTIVATIE”, ONG „Zdorovyi Gorod”, International Blue Crescent Relief and Development Foundation (IBC), Moldova For Peace.

Dacă aveți careva întrebări, vă rugăm să contactați Martina Gastaldello, ofițer pentru drepturile omului, OHCHR Moldova, martina.gastaldello@un.org

Opiniile exprimate în acest buletin informativ nu le reflectă neapărat pe cele ale Organizației Națiunilor Unite, ale funcționarilor săi sau ale statelor membre.
Denumirile utilizate și prezentarea materialelor în acest buletin informativ nu implică exprimarea niciunei opinii din partea Secretariatului Organizației Națiunilor Unite cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau zonă sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sau hotarelor sale.

Funded by European Union Humanitarian Aid
Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului aduce recunoștință suportului financiar din partea Departamentului pentru ajutor umanitar al Comisiei Europene pentru elaborarea acestui buletin informativ.